

Могилова А.Ю.

УДК 658.14

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті обґрунтовано важливість вирішення проблеми підвищення капіталізації промислового підприємства. Організація стратегічного управління процесом капіталізації промислового підприємства має будуватися на основі конкретних принципів, стосовно чого було зроблено висновок про неоднозначність поглядів вчених на дане питання, що обумовило необхідність систематизації та вибору основних принципів, які слід закласти в основу стратегічного управління процесом капіталізації промислового підприємства. Комплекс загальних принципів доповнено переліком специфічних принципів, які враховують особливості галузі та технології коньячного виробництва в Україні.

Ключові слова: принципи, стратегія, управління, капіталізація, підприємство, промисловість.

Аннотация. В статье обоснована важность решения проблемы повышения капитализации промышленного предприятия. Организация стратегического управления процессом капитализации промышленного предприятия должна основываться на конкретных принципах, в отношении чего был сделан вывод о неоднозначности взглядов ученых на данный вопрос, что обусловило необходимость систематизации и отбора основных принципов, которые следует заложить в основу, как следует закладывать в основу стратегического управления процессом капитализации промышленного предприятия. Комплекс общих принципов дополнен специфическими принципами, которые учитывают особенности отрасли и технологии коньячного производства в Украине.

Ключевые слова: принципы, стратегия, управление, капитализация, предприятие, промышленность.

Summary. With the increased competition between companies for access to limited resources, the process of capitalization of enterprises is of great importance.

The organization of the strategic management process of capitalization of industrial enterprises should be based on specific principles. Analysis of the views of many researchers as to what principles must be followed in order to ensure the effectiveness of strategic management, allowed to conclude about the ambiguity of views of scientists on the issue that caused the need for systematization and selection principles that should lay the foundation of the strategic management process capitalization of industrial companies. The complex of general principles was added to the specific principles that lead to effective strategic management and capitalization of industrial enterprises based on industry characteristics and organization of its production process. Thus, the article proposed a list of specific guidelines for a complete cycle of cognac in Ukraine.

The author believes that the enforcement of these principles facilitates the solution of complex problems whose solution is within the strategy of increasing the value of the company.

Keywords: principles, strategy, management, capitalization, enterprise, industry.

Капіталізація підприємства є тим показником, який свідчить про ефективність використання ним ресурсів і вказує перспективи та можливості його розвитку. Збільшення капіталізації підприємства викликає інтерес у інвесторів і тим самим розширює фінансові можливості підприємства. Крім того, зростання вартості підприємства сприятиме зростанню власного капіталу наявних акціонерів. Таким чином, в умовах загострення конкурентної боротьби між підприємствами за доступ до обмежених ресурсів процес капіталізації підприємств набуває великого значення.

Окремі питання методичного оцінювання капіталізації підприємств, особливостей його практичної реалізації висвітлені у працях таких вітчизняних вчених, як Геєць В.М., Брюховецька Н.Ю., Булеєв І.П., Козоріз М.А., Корнєєв В.В. Проте навіть враховуючи значний обсяг теоретичного надбання, можна констатувати відсутність єдиного підходу в конкретних питаннях цієї проблематики. Організація стратегічного управління процесом капіталізації промислового підприємства має будуватися на основі конкретних принципів. Аналіз поглядів багатьох дослідників [1; 3; 4; 5; 7; 8; 9; 11; 12; 13] стосовно того, яких принципів обов'язково слід дотримуватися з метою забезпечення ефективності стратегічного управління підприємством, дозволив дійти висновку про неоднозначність поглядів вчених на дане питання, що обумовило необхідність систематизації та вибору основних принципів, які слід закласти в основу стратегічного управління процесом капіталізації промислового підприємства, та специфічних принципів, які враховують особливості галузі та технології виробництва підприємства (рис. 1).

На наш погляд, загальними принципами мають бути:

Принцип централізованості передбачає прийняття стратегічних рішень керівниками вищого рівня управління, але на основі рішень та рекомендацій нижчих рівнів, що забезпечить партнерство у колективі та сприятиме формуванню й підтриманню міцного корпоративного духу.

Принцип перспективності передбачає розробку планів з довгостроковим обрієм реалізації.

Принцип цілеспрямованості передбачає встановлення головної стратегічної мети і її наступну декомпозицію, завдяки якій стає можливим визначити за рахунок чого та яким чином можна досягти стратегічної мети.

Принцип прогресивності передбачає встановлення стратегічних цілей підприємства з орієнтацією його на інтенсивний ріст. Очевидним є те, що досягнення перспективних прогресивних цілей стає можливим за умов впровадження передових технологій управління, вітчизняних та зарубіжних.

Принцип інтегрованості передбачає розробку стратегічних рішень на основі значного обсягу інформації, яка надходить з різних джерел і відрізняється характером даних та на основі якої формуються інтегральні показники стратегічної діяльності.

Загальні принципи	Специфічні принципи
централізованості	законності
перспективності	прозорості
цілеспрямованості	оптимальності
прогресивності	адаптивності
інтегрованості	комфортності
комплексності	ритмічності
невизначеності	посилення взаємозв'язку між виробником та сферою обслуговування і споживання
альтернативності стратегічного вибору	оптимізації обігу капіталу
ситуаційного управління	
проактивності та реактивності	
безперервності управління	
стабільності внутрішнього середовища	

Рис. 1. Принципи стратегічного управління процесом капіталізації підприємства повного циклу виробництва коньяку

Принцип комплексності передбачає, що процес розробки стратегії має будуватися на основі дослідження багатьох аспектів проблеми. Комплексність стратегічного управління процесом капіталізації підприємства проявляється:

- у багатоваріантності оціночних показників, через яку постає необхідність визначення головного показника капіталізації підприємства в сукупності показників;
- у багатоваріантності аналітичних процедур, коли розробка стратегії передбачає проведення комплексного всеохоплюючого аналізу різних аспектів господарювання підприємства;
- у багатоваріантності підходів до розробки стратегічних рішень, а саме:
 - а) раціональні, точні оцінки та обґрунтування;
 - б) творчі підходи, що визначаються інтелектуальним потенціалом працівників.
 В межах даного принципу необхідно дотримуватись відповідності:
- між задачами стратегічного управління та елементами стратегії;
- між ресурсами та задачами стратегічного управління.

Принцип невизначеності набуває особливої вагомості у ринкових умовах господарювання, коли зростає рівень ризикованості бізнесу. За умов турбулентного розвитку зовнішнього середовища та неповної інформації про нього на етапі стратегічного планування доцільно застосовувати моделювання майбутніх тенденцій за різними сценаріями розвитку.

Принцип альтернативності стратегічного вибору передбачає розробку декількох варіантів реалізації прийнятої стратегії та вибір конкретного з них залежно від вихідних умов функціонування підприємства. Під час реалізації стратегії при виникненні необхідності внесення коригувань в разі зміни факторів зовнішнього та внутрішнього середовища альтернативні варіанти слугуватимуть базою при визначенні необхідних коригувань та сприятимуть скороченню часу на прийняття нових управлінських рішень.

Принцип ситуаційного управління передбачає постійний моніторинг умов господарювання підприємства (зовнішнього та внутрішнього середовища), визначення характеру їхньої динаміки та коригування складових елементів стратегії або повну заміну прийнятої до реалізації стратегії відповідно до наявної практичної проблеми. Г. Кунц та С. О'Донел стосовно обов'язковості дотримання даного принципу стверджують, що не існує єдиного універсального способу управління, який має відрізнятися залежно від наявних реальних умов функціонування підприємства [4].

Принцип проактивності та реактивності (принцип спрямування та адаптації) передбачає:

- розробку стратегії, спрямованої на досягнення поставлених цілей, - принцип спрямування;
- внесення необхідних коригувань у тактику реалізації прийнятої стратегії в разі непередбачуваних обставин – принцип адаптації;

Таким чином, згідно поглядів А.А. Томпсона та А.Дж. Стрикленда, стратегія підприємства являє собою «комбінацію із запланованих дій та швидких рішень з адаптації до нових досягнень промисловості і нової диспозиції на полі конкурентної боротьби» [12, с. 20].

Принцип безперервності управління передбачає постійний контроль за затвердженим поетапним процесом реалізації прийнятої стратегії та запровадження своєчасних коригувань в разі відхилення фактичного протікання процесу від запланованого.

Принцип стабільності внутрішнього середовища: Зовнішнє середовище, на відміну від внутрішнього, не піддається прямому впливу з боку підприємства. А отже з метою запобігання виснаженню ресурсного потенціалу підприємства в результаті екстреної постійної адаптації до змін необхідним і реальним у виконанні є стабільність внутрішнього середовища. Окремої уваги при цьому заслуговує психологічна

мотивація персоналу, яка, згідно розробленої у 1980 році теорії Т. Пітерса та Р. Уотермана [10], відповідає одному з семи елементів «S» - спільні цінності (shared values), які підтримуються всіма працівниками підприємства. Так на Одеському кон'ячному заводі підтриманню міцного командного духу та злагодженості персоналу сприяють розвішані на стінах викарбувані написи «Спасибо за ваш труд. Благодаря вам мы создаем лучший коньяк Украины» в усіх структурних підрозділах заводу.

Проте слід зауважити, що перелічені принципи є загальними, через що доцільно визначити специфічні принципи, які сприятимуть ефективному стратегічному управлінню процесом капіталізації промислового підприємства з урахуванням галузевих особливостей та організації його виробничого процесу. Таким чином, було виокремлено перелік специфічних принципів для підприємств повного циклу виробництва кон'яку:

Принцип законності передбачає відповідність різних аспектів діяльності підприємства законодавчим нормам і вимогам: таким як комплекс законів про працю, організацію документообігу, а головне – всім вимогам, що встановлені до алкогольної продукції, її виробництва та збуту.

Принцип прозорості набуває особливого значення для підприємств повного циклу виробництва або вертикально інтегрованих підприємств і передбачає:

- використання єдиної термінології;
- діяльність всіх структурних підрозділів має базуватися на однакових функціях за однаковими підходами до її організації.

До того ж принцип прозорості означає відкритість інформації про підприємство, яка, за висновками фінансових аналітиків, одразу відбивається на котировках акцій компанії [6, с. 7]. А. Демент'єва, оцінюючи внесок інформаційної прозорості бізнесу у створення його ринкової вартості, трактує інформаційну прозорість як «важливий нематеріальний актив, який дозволяє найбільш інформаційно-прозорим компаніям підвищувати свою ринкову вартість завдяки наданню інформації в обсягах, що перевищують нормативні вимоги» [2, с. 105]. Доступність інформації про компанію передбачає розповсюдження не лише вузько спеціалізованої інформації і не суто управлінської, що є зрозумілою вузьким спеціалістам, а також тієї, що буде зрозумілою більшості споживачів або потенційним працівникам (пошукачам роботи), що сприятиме створенню «компанії-бренду».

Принцип оптимальності для підприємств кон'ячного виробництва з метою забезпечення їхньої капіталізації передбачає не лише оптимізацію товарного портфеля, структури капіталу, структури персоналу, а і виноградних насаджень (їхньої вікової структури та щільності насаджень).

Принцип адаптивності означає пристосовуваність підприємства до зовнішніх змін. Так за умов непередбачуваного зниження врожайності внаслідок аномальних погодних умов або захворювань виноградників дозволяється при заготовці кон'ячного спирту використовувати до 15 % червоного винограду в суміші із білим (основною сировиною для кон'ячного спирту). Крім того, адаптація до сучасних тенденцій споживання алкогольних напоїв передбачає розробку нових купажів та нових алкогольних напоїв на основі кон'яку. Дотримання даного принципу, згідно позиції В.С. Пономаренко, «забезпечує можливість розробки сукупності стратегічних планів, ... кожен із яких призначений для використання при певному збігу обставин» та дає змогу «обрати найефективніший і найреальніший варіант поведінки у певних умовах господарювання» [11, с. 8].

Принцип комфортності має особливе значення на тих етапах виробничого процесу, де використовується виключно ручна праця людей, а саме під час ручного збору врожаю винограду. Дотримання даного принципу сприятиме гармонізації взаємодії працівників підприємства.

Принцип ритмічності передбачає виконання однакового обсягу роботи за однакові періоди часу, що обумовлено специфікою кон'ячного виробництва та сезонністю робіт.

Принцип посилення взаємозв'язку між виробником та сферою обслуговування і споживання для підприємств-виробників кон'яку передбачає налагодження тісних взаємовідносин з мережею HoReCa (готель-ресторан-кафе).

Принцип оптимізації обігу капіталу має важливе значення для капіталізації підприємства, яке спеціалізується на виробництві кон'ячної продукції; ґрунтується на попередній оцінці внеску кожної групи капіталу у забезпечення ефективності виробництва та якості готової продукції. Так, для підприємства повного циклу виробництва кон'яку слід підвищувати обіговість виробничих машин та обладнання, а стосовно дубових діжок – збільшувати відсоток зрілих одиниць.

Дотримання визначених принципів полегшує вирішення комплексу задач, розв'язання яких знаходиться в межах реалізації стратегії підвищення вартості підприємства. Подальший розвиток теоретико-методологічної основи стратегічного управління процесом капіталізації промислового підприємства на основі визначених принципів буде проводитись у напрямку оптимізації складу та структури ресурсів: виробничих, фінансових, людських, враховуючи специфічні галузеві вимоги до сировини, технології, системи машин та всієї матеріально-технічної бази і персоналу.

Джерела та література:

1. Андреев В. Н. Состав и базовые научные принципы построения системы стратегического управления экономическим развитием региона [Текст] / В. Н. Андреев // Управление экономическими системами: Электронный научный журнал. – 2012. – № 10. – Режим доступа : <http://uecs.ru/uecs-46-462012/item/1614-2012-10-25-05-58-12>

2. Дементьева А. Рыночная стоимость и информационная прозрачность бизнеса [Текст] / А. Дементьева // Маркетинг. – 2009. - № 1 (104). – С. 102-108.
3. Довгань Л. Є., Каракай Ю. В., Артеменко Л. П. Стратегічне управління. Навч. посіб. 2-ге вид. [Текст] / Л. Є. Довгань, Ю. В. Каракай, Л. П. Артеменко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
4. Кунц Г., О’Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций: В 2 томах (Т.1) [Текст] / Г. Кунц, С. О’Доннел. - Перевод с английского. Общая редакция и предисловие академика Д. М. Гвишиани. - М.: «Прогресс», 1981. – 496 с. (250 с. – Т.1)
5. Левковська Л. Методологічні принципи та критерії відтворення основного капіталу з урахуванням регіональних особливостей [Текст] / Л. Левковська // Регіональна економіка. – 2003. - № 2. – С. 65-71
6. Лукашов А. IPO: привлечение капитала и создание стоимости [Текст] / А. Лукашов // Финансовая консультация. – 2008. - № 4. – С. 4-13.
7. Маленков Ю. А. Стратегический менеджмент [Текст] / Ю. А. маленков – М. : ТК Велби, Издательство Проспект, 2008. – 224 с.
8. Некрасов Д. А. Основные тенденции и принципы стратегического управления устойчивым развитием производства [Текст] / Д. А. Некрасов // Вестник Самарского государственного экономического университета. – 2011. -№ 12 (86). – С. 62-68.
9. Петров А. Н. Стратегический менеджмент [Текст] / Под ред. Петрова А.Н. – СПб.: Питер, 2007. – 496 с.
10. Питерс Т., Уотермен Р. В поисках эффективного управления (опыт лучших компаний) [Текст] / Т. Питерс, Р. Уотермен; пер. с англ. - М.: Прогрес, 1986. – 423 с.
11. Пономаренко В. С. Методологічні аспекти стратегічного управління інвестиційними процесами [Текст] / В. С. Пономаренко. – Фінанси України. – 2002. - № 10. – С. 3-8.
12. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: учебник для вузов [Текст] / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд; пер. с англ.; под ред. Л. Г. Зайцевой, М. И. Соколовой. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.
13. Шапошникова С. В. Принципы управления инновационной деятельностью [Текст] / С. В. Шапошникова // ИнВестРегион. – 2009. - № 1. – С. 10-14.

Михальчук Л.В., Пачева А.Д.

УДК 331.101.3

ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ЛІЗИНГУ, ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

***Анотація.** Виходячи із сучасних проблем вітчизняної економіки, що перебуває у стадії виходу з кризи, знайдено та запропоновано альтернативне вирішення проблем переоснащення виробництва та подолання певних фінансових труднощів підприємств. Теоретично обґрунтовані поняття «лізинг» та «кредит». Дана порівняльна характеристика вищезазначених термінів. Наведені теоретичні відомості з розрахунків ефективності лізингу. Проаналізовано механізм лізингу та кредиту на конкретному прикладі, а також визначена ефективність одного виду інвестування над іншим.*

***Ключові слова:** лізинг, кредит, ефективність.*

***Аннотация.** Исходя из современных проблем отечественной экономики, что находится в стадии выхода из кризиса, найдено и предложено альтернативное решение проблем переоснащения производства и преодоления определенных финансовых трудностей предприятия. Теоретически обоснованы понятия «лизинг» и «кредит». Дана сравнительная характеристика вышеуказанных терминов. Приведены теоретические данные по расчетам эффективности лизинга. Проанализирован механизм лизинга и кредита на конкретном примере, а также рассчитана эффективность одного вида инвестирования над другим.*

***Ключевые слова:** лизинг, кредит, эффективность.*

***Summary.** Based on the current problems of the national economy, which is under the crisis, an alternative solution according to the problems of modernization and overcoming certain financial challenges enterprises is found. Theoretically based concept of "leasing" and "credit". Comparative description of the above terms is given. There is a theoretical information about calculation of the efficiency of leasing.*

In a specific example analyzed the mechanism of leasing and loan by comparing the cost of buying new equipment for the conditions leasing and lending. There are contract terms of different forms of investment with details were also given. The study proved that the lease as a progressive method of procurement is able to push the recovery processes of scale and upgrade the technological base of enterprises.

Calculations which are in the article show the effectiveness of leasing in Ukraine a market economy. It's suggests that a lack of funds to upgrade their production more profitable for the company is leasing terms, not credit.

To encourage investment in the manufacturing sector to upgrade industrial capacity, to improve the competitiveness of domestic producers of our country to develop leasing relations are in their infancy.

***Key words:** leasing, credit, effectiveness.*

Постановка проблеми. Сучасний стан вітчизняної економіки характеризується фінансовою нестабільністю, що ускладнюється рівнем зносу основних засобів, який становить у середньому 50%, а в сільському господарстві, промисловості, будівництві, водному і авіаційному транспорті, соціальній сфері 60 та більше відсотків. В наслідок чого існує велика кількість занепадаючих виробництв, що потребують